

Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai ir ekonominės veiklos rezultatai Europos Sąjungoje

Sektorių lygmens analizės ataskaita
2016 m. spalio mėn.

Bendras Europos patentų tarnybos ir
Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos projektas

Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai ir ekonominės veiklos rezultatai Europos Sąjungoje

**Sektorių lygmens analizės ataskaita
2016 m. spalio mėn.**

**Bendras Europos patentų tarnybos ir
Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos projektas**

Ižanga

Europos Sąjungos patvirtintoje dešimtmečio augimo strategijoje „Europa 2020“, kuria siekiama kurti konkurencingesnę ekonomiką ir didinti užimtumą, daugiausia dėmesio skiriama naujovėms. Ar šis tikslas bus pasiektas, priklauso nuo keleto skirtingų veiksnių, tačiau vienas svarbiausių jų neabejotinai yra veiksminga intelektinės nuosavybės teisių sistema, turint omenyje jos potencialą skatinti visos ekonomikos kūrybiškumą ir naujoves.

Europa šioje srityje jau turi senas tradicijas: ES ir Europos patentų organizacijos valstybės narės atliko svarbų vaidmenį formuojant šiuolaikišką ir subalansuotą intelektinės nuosavybės teisių sistemą, kuria ne tik užtikrinamas tinkamas atlygis novatoriams, bet ir skatinama konkurencinė rinka. Šiuolaikiniame vis labiau globalėjančių rinkų ir žinių ekonomikos pasaulyje labai svarbu užtikrinti, kad ši sistema išliktų veiksminga įgyvendinant naujas inovacijų politikos kryptis. Siekiant padėti mums atlikti šią užduotį, labai svarbu pasiekti, kad visi susiję subjektai galėtų susipažinti su tiksliais faktais ir duomenimis. Tik tada galėsime užtikrinti, kad su intelektinės nuosavybės vaidmeniu remiant naujoves ir kūrybiškumą susijusios diskusijos būtų grindžiamos patikimais įrodymais.

Reaguodamos į šį akivaizdų poreikį, Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba (EUIPO) ir Europos patentų tarnyba (EPT) 2013 m. suvienijo jėgas ir atliko tyrimą, kuriuo kiekybiškai įvertino intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlį į ES ekonomiką. Iš rezultatų matyti, kad 2008–2010 m. tokiuose sektoriuose sukurta 39 proc. ES ekonomikos našumo ir 26 proc. užimtumo, ir tuo patvirtinama intelektinės nuosavybės svarba Europos ekonomikai.

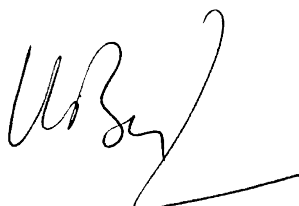
Siekdamos išsaugoti tokio tyrimo išliekamąją vertę, ir EUIPO, ir EPT yra įsipareigojusios užtikrinti, kad visi asmenys, kuriems būtina suprasti intelektinės nuosavybės teisių svarbą Europai, galėtų susipažinti su naujausiais duomenimis ir išvadomis. Todėl atlikus šį tyrimą, kurio duomenys apima 2011–2013 m., buvo pirmą kartą atnaujinta pirminė ataskaita. Esama kai kurių svarbių naujų aspektų, dėl kurių intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių padėties Europoje apžvalga iš esmės patobulėjo. Visų pirma, analizė yra platesnio masto, todėl į ją galima įtraukti tam tikrus pokyčius, pavyzdžiui, tai, kad 2013 m. Kroatija įstojo į ES, taip pat buvo pridėta dar viena intelektinės nuosavybės teisė, susijusi su augalo veislės teisine apsauga. Antra, ataskaita atitinka šiuolaikinį Europos ir kitų pasaulio šalių politikos formuotojų požiūrį, nes į ją įtrauktas naujas skyrius, kuriame nagrinėjama klimato kaitos švelninimo technologijų ekonominė svarba.

Atliekant šį atnaujintą tyrimą buvo dar kartą nustatyta, kad intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai yra neatsiejama BVP, užimtumo ir prekybos dalis. Taip pat iš rezultatų matyti, kad šių sektorių indėlis į Europos ekonomiką padidėjo, palyginti su pirmojo tyrimo išvadomis. Be to, atrodo, kad intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai geriau susidorojo su sunkia ekonomikos krize nei visa ekonomika.

Padaryta svarbių išvadų, kuriomis galima labiau pabrėžti intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlį siekiant gerovės ir didinant Europos konkurencingumą. Atlikę šį atnaujintą tyrimą, tikimės, jog visi skaitytojai galės remtis jame pateikta informacija, siekdami užtikrinti, kad mūsų intelektinės nuosavybės teisių sistema ir toliau būtų veiksminga, o Europos ekonomika, kurią stiprinant, kaip nustatyta, šiai sistemai tenka labai svarbus vaidmuo, ir toliau stiprėtų.

António Campinos
EUIPO vykdomasis direktorius

Benoît Battistelli
EPT vadovas

Jungtinė projekto grupė

EUIPO

Vyriausiasis ekonomistas Nathan Wajzman

Ekonomistas Michał Kazmierczak

Ekonomistė Carolina Arias Burgos

Stażuotoja Adéla Dvořáková

EPT

Vyriausiasis ekonomistas Yann Ménière

Vyresnysis ekonomistas Ilja Rudyk

Padėjėja Karin Terzic

Padėka

Rengiant šią ataskaitą naudingos informacijos ir duomenų gauta iš Bendrijos augalų veislių tarnybos (BAVT).

Taisant paskelbtų statistinių duomenų trūkumus vertingą pagalbą suteikė Europos Sąjungos statistikos tarnyba (Eurostatas) ir Prancūzijos, Vokietijos, Ispanijos bei Jungtinės Karalystės statistikos tarnybos.

Autoriai taip pat dėkingi už pastabas dėl ataskaitos projekto Europos Komisijos Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ generaliniam direktoratui, Laurence Joly (*Institut National de la Propriété Industrielle*), dr. Christianui Rammeriui (Europos ekonominių tyrimų centras, Manheimas), dr. Ardith Spence (JAV vyriausybės ataskaitomybės tarnyba) ir profesorei Beth Webster (Transformatyvių inovacijų centras, Svinberno universitetas).

Apie šį tyrimą

Vienas iš Europos intelektualinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centro (toliau – Centras)¹ įgaliojimų yra teikti įrodymais pagrįstus duomenis, susijusius su intelektualinės nuosavybės poveikiu ir vaidmeniu skatinant Europos Sąjungos (ES) ekonomikos augimą, taip pat su visuomenės supratimu apie intelektualinę nuosavybę. Kad pasiektų šį tikslą, Centras įgyvendina socialinių ir ekonominių tyrimų programą. Be to, EPT siekia padidinti supratimą apie ekonominę ir socialinę patentų sistemos svarbą.

Ši ataskaita, kuri buvo parengta įgyvendinant bendrą EUIPO ir EPT projektą ir prie kurios prisidėjo kitos intelektualinės nuosavybės tarnybos, Europos Komisijos tarnybos ir tarptautinės organizacijos, yra antras svarbus bendradarbiaujant šioms institucijoms atliktas tyrimas (pirmojo tyrimo rezultatus abi tarnybos paskelbė 2013 m.²). Ataskaitoje siekiama pateikti atnaujintą ir patikimą bendro sektorių, kuriuose intensyviai naudojamos įvairaus pobūdžio intelektualinės nuosavybės teisėmis, indėlio į visos ES ir pavienių valstybių narių ekonomiką vertinimą.

Tyrimas apima įvairias intelektualinės nuosavybės teises³ (prekių ženklų, patentų, dizaino, autorių, geografinių nuorodų (GN) teises ir augalo veislės teisinę apsaugą), jį atliekant nagrinėti įvairūs ekonominiai rodikliai, visų pirma susiję su bendroju vidaus produktu (BVP), užimtumu, išorės prekyba ir darbo užmokesčiu. Šiuo tyrimu nesiekta pateikti politinių rekomendacijų, nes tai neįeina į jo taikymo sritį. Juo siekta pateikti įrodymų, kuriuos savo veikloje galėtų naudoti politikos formuotojai, ir suteikti pagrindą geriau informuoti Europos Sąjungos piliečius apie intelektualinę nuosavybę.

2013 m. tyrimas apėmė 2008–2010 m. laikotarpį. Šis tyrimas apima vėlesnį laikotarpį, t. y. 2011–2013 m. Siekiant užtikrinti šių dviejų tyrimų palyginamumą, atliekant šį tyrimą buvo taikomi 2013 m. tyrimo metodai. Tačiau padaryta keletas pagrindinių duomenų ir taikomų metodų patobulinimų. Visų pirma, į šį tyrimą įtraukti duomenys apie Kroatiją, į analizę įtraukta šeštoji intelektualinės nuosavybės teisė, susijusi su augalo veislės teisine apsauga, o intensyviau naudojimosi autorių teisėmis sektorių apibrėžtis labiau suderinta su plačiai priimta Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos (PINO) klasifikacija.

Be to, atsižvelgiant į tai, kad politikos formuotojai ir verslo lyderiai Europoje ir už jos ribų vis daugiau dėmesio skiria su klimato kaita kovoti skirtų technologijų kūrimui, į ataskaitą įtrauktas skyrius, kuriame nagrinėjama klimato kaitos švelninimo technologijų ekonominė svarba. Šiame skyriuje, remiantis duomenimis apie EPT patentų paraiškas, išsamiau nagrinėjama su šių technologijų kūrimu susijusių sektorių ekonominė svarba.

1 Pagal 2012 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 386/2012, kuris įsigaliojo 2012 m. birželio 5 d., Centras buvo perkeltas į Vidaus rinkos derinimo tarnybą (VRDT). 2016 m. kovo 23 d. įsigaliojus Reglamentui (ES) 2015/2424, VRDT buvo pervadinta į Europos Sąjungos intelektualinės nuosavybės tarnybą (EUIPO). Šis naujas pavadinimas vartojamas visoje šioje ataskaitoje, išskyrus bibliografines nuorodas.

2 VRDT / EPT: „Intensyviau naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektoriai. Indėlis į Europos Sąjungos ekonominės veiklos rezultatus ir užimtumą“ (angl. Intellectual property rights intensive industries: contribution to economic performance and employment in the European Union), 2013 m. rugsėjo mėn.

3 Gali būti naudinga aiškiau apibrėžti kai kuriuos šioje ataskaitoje vartojamus su intelektine nuosavybe susijusius terminus. Intelektinė nuosavybė paprastai (bet ne visada) yra naujovių rezultatas. Tačiau šis terminas yra platesnis už intelektualinės nuosavybės teisių terminą, nes jis apima ir kitokio pobūdžio žinias, pavyzdžiui, komercines paslaptis ar verslo metodus. Šiame tyrime terminas „intelektinės nuosavybės teisės“ vartojamas kalbant apie šešias analizėje nagrinėjamas teises: patentų, prekių ženklų, registruotųjų dizainų, autorių, geografinių nuorodų teises ir augalo veislės teisinę apsaugą.

Santrauka

Pagrindinės išvados

- 2011–2013 m. intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose sukurta 27,8 proc. visų darbo vietų Europos Sąjungoje. Per šį laikotarpį intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose vidutiniškai įdarbinta 60 mln. europiečių. Be to, dar 22 mln. darbo vietų sukurta sektoriuose, iš kurių intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriams tiekiamos prekės ir teikiamos paslaugos. Įskaičiuojant šias darbo vietas, bendras nuo intelektinės nuosavybės teisių priklausomų darbo vietų skaičius padidėjo iki 82,2 mln. (38,1 proc.).
- Per tą patį laikotarpį intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose pasiekta daugiau kaip 42 proc. visos ekonominės veiklos rezultatų (BVP) Europos Sąjungoje, kurių vertė – 5,7 trln. EUR. Šiuose sektoriuose buvo vykdoma didžioji dalis ES prekybos su kitomis pasaulio šalimis ir gaunamas prekybos perteklius, o tai padėjo išlaikyti ES išorės prekybos pusiausvyrą.
- Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose mokamas gerokai didesnis darbo užmokestis nei kituose sektoriuose – darbo užmokesčio pranašumas siekia 46 proc. Tai reiškia, kad intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose vieno darbuotojo sukuriama pridėtinė vertė yra didesnė nei kituose ekonomikos sektoriuose.
- Paaiškėjo, kad intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai buvo atspariausi ekonomikos krizei. Palyginus šio ir 2013 m. tyrimų rezultatus ir šiuos du laikotarpius, t. y. 2008–2010 m. (2013 m. tyrimas) ir 2011–2013 m. (2016 m. tyrimas), matyti, kad santykinis šių sektorių indėlis į ES ekonomiką šiek tiek padidėjo.
- Sektorių, susijusių su klimato kaitos švelninimo technologijų kūrimu, ekonominė svarba nagrinėjama išsamiau. Šiuose sektoriuose sukuriama 1,2 proc. užimtumo ir 2,1 proc. ES ekonomikos našumo. Jie pasiekė didelį ES prekybos perteklių ir padidino savo BVP indėlį, nors 2011–2013 m. užimtumas šiek tiek sumažėjo, palyginti su 2008–2010 m. laikotarpiu.

Intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektoriai ES ekonomikoje

Intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektoriai apibrėžiami⁴ kaip sektoriai, kuriuose vieno darbuotojo naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis yra didesnis už vidutinį, palyginti su kitais sektoriais, kuriuose naudojamosi intelektualinės nuosavybės teisėmis. Kaip parodyta 6 ir 7 skyriuose, šių sektorių daugiausia gamybos, technologijų ir verslo paslaugų srityse.

Tačiau reikėtų pabrėžti, kad daugelis sektorių tam tikru mastu naudojami intelektualinės nuosavybės teisėmis. Daugiausia dėmesio skiriant tik intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektoriams, šiame tyrime vaizduojama tik ta Europos ekonomikos dalis, prie kurios intelektualinės nuosavybės teisėmis prisidedama daugiausia⁵.

Intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlis, susijęs su dviem pagrindiniais ekonominiais rodikliais, t. y. užimtumo ir našumo, apibendrintas 1 ir 2 lentelėse⁶.

2011–2013 m. intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektoriuose sukurta 27,8 proc. visų darbo vietų Europos Sąjungoje, iš kurių 21 proc. – intensyvaus naudojimosi prekių ženklų teisėmis sektoriuose, 12 proc. – intensyvaus naudojimosi dizaino teisėmis sektoriuose, 10 proc. – intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektoriuose, o mažesni skaičiai – sektoriuose, kuriuose intensyviai naudojamosi autorių ir GN teisėmis bei augalo veislės teisine apsauga⁷. Per šį laikotarpį intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektoriuose įdarbinta vidutiniškai 60 mln. europiečių, o iš viso juose dirbo maždaug 216 mln. europiečių. Be to, dar 22 mln. darbo vietų sukurta sektoriuose, iš kurių intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektoriams tiekiamos prekės ir teikiamos paslaugos. Įskaičiuojant šias susijusias darbo vietas, bendras nuo intelektualinės nuosavybės teisių priklausomų darbo vietų skaičius padidėjo iki 82,2 mln. (38,1 proc.).

Be intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektorių tiesioginio indėlio užimtumo srityje, šie sektoriai taip pat padeda kurti darbo vietas kituose sektoriuose, kuriuose intelektualinės nuosavybės teisėmis intensyviai nesinaudojama, bet iš kurių intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektoriams tiekiamos prekės ir teikiamos paslaugos, reikalingos gamybos procesams. Remiantis Eurostato paskelbtų ES sąnaudų ir produkcijos lentelių duomenimis⁸, galima nustatyti šį netiesioginį poveikį užimtumui sektoriuose, kuriuose intelektualinės nuosavybės teisėmis intensyviai nesinaudojama. Rezultatai apibendrinti 1 lentelėje, kurioje pateikiamas jų paskirstymas pagal tiesioginį ir netiesioginį užimtumą.

4 Žr. 5 skyrių „Metodika“.

5 Vis dėlto reikėtų turėti omenyje, kad didelė ekonomikos dalis, visų pirma viešasis sektorius, negali būti priskiriama prie intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektorių.

6 Siekiant sumažinti ekonominių statistinių duomenų trūkumą poveikį ir nesuteikti pernelyg didelės reikšmės vieniems konkreitiems metams, ekonominiai rodikliai apskaičiuoti kaip 2011–2013 m. vidurkis.

7 Bendras intensyvaus naudojimosi intelektualinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlis yra mažesnis nei atskiri sektorių, kuriuose intensyviai naudojamosi prekių ženklų, patentų, dizaino, autorių ir GN teisėmis bei augalo veislės teisine apsauga, indėliai kartu sudėjus, nes daugelyje sektorių intensyviai naudojamosi daugiau nei viena intelektualinės nuosavybės teise. Tačiau atliekant tyrimą taikomais metodais užtikrinama, kad sektorių indėlis nebūtų skaičiuojamas du kartus.

8 Iš sąnaudų ir produkcijos lentelių matyti prekių ir paslaugų srautai tarp visų ekonomikos sektorių.

1 lentelė.

Tiesioginis ir netiesioginis intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlis užimtumo srityje (2011–2013 m. vidurkis)

Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai	Užimtumas (tiesioginis)	Bendro užimtumo (tiesioginio) dalis	Užimtumas (tiesioginis ir netiesioginis)	Bendro užimtumo (tiesioginio ir netiesioginio) dalis
Intensyvaus naudojimosi prekių ženklų teisėmis sektoriai	45 789 224	21,2 %	65 486 334	30,3 %
Intensyvaus naudojimosi dizaino teisėmis sektoriai	25 662 683	11,9 %	38 673 508	17,9 %
Intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektoriai	22 268 215	10,3 %	36 021 154	16,7 %
Intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektoriai	11 630 753	5,4 %	15 240 509	7,1 %
Intensyvaus naudojimosi GN teisėmis sektoriai	Nėra informacijos	Nėra informacijos	399 815	0,2 %
Intensyvaus naudojimosi augalo veislės teisine apsauga sektoriai	1 018 754	0,5 %	1 220 410	0,6 %
Visi intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai	60 032 200	27,8 %	82 214 925	38,1 %
Bendras ES užimtumas			215 808 033	

Pastaba. Dėl dalinių naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sutapimų su sektoriais, kuriuose intensyviai naudojami pavienėmis intelektinės nuosavybės teisėmis, susijusių skaičių suma yra didesnė už bendrą su intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriais susijusių skaičių.

Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai padeda didinti ne tik užimtumą, bet ir ekonomikos našumą, vertinamą pagal bendrąjį vidaus produktą (BVP). Apskritai intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose pagaminama daugiau kaip 42 proc. ES BVP, iš kurių 36 proc. – intensyvaus naudojimosi prekių ženklų teisėmis sektoriuose, 13 proc. – intensyvaus naudojimosi dizaino teisėmis sektoriuose, 15 proc. – intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektoriuose, 7 proc. – intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektoriuose, o mažesni skaičiai – sektoriuose, kuriuose intensyviai naudojamosi GN teisėmis ir augalo veislės teisine apsauga. 6 skyriuje pateikiamas išsamesnis šių sektorių indėlių į nacionalinę ES valstybių narių ekonomiką paskirstymas.

2 lentelė.

Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlis į BVP (2011–2013 m. vidurkis)

	Pridėtinė vertė / BVP (mln. EUR)	Bendro ES BVP dalis
Intensyvaus naudojimosi prekių ženklų teisėmis sektoriai	4 812 310	35,9 %
Intensyvaus naudojimosi dizaino teisėmis sektoriai	1 788 811	13,4 %
Intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektoriai	2 035 478	15,2 %
Intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektoriai	914 612	6,8 %
Intensyvaus naudojimosi GN teisėmis sektoriai	18 109	0,1 %
Intensyvaus naudojimosi augalo veislės teisine apsauga sektoriai	51 710	0,4 %
Visi intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai	5 664 168	42,3 %
Bendras ES BVP	13 387 988	

Pastaba. Dėl dalinių naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sutapimų su sektoriais, kuriuose intensyviai naudojamosi pavienėmis intelektinės nuosavybės teisėmis, susijusių skaičių suma yra didesnė už bendrą su intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriais susijusių skaičių.

Palyginus šio ir 2013 m. tyrimų rezultatus matyti, kad 2011–2013 m. intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlis į ES ekonomiką buvo šiek tiek didesnis nei 2008–2010 m. Vis dėlto palyginti šiuos duomenis yra sudėtinga dėl to, kad Eurostat naudojama Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistema (ESS) per šiuos du laikotarpius buvo atnaujinta⁹. Dėl šio atnaujinimo padidėjo intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlis į BVP. Be to, pakeista intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektorių apibrėžtis, kad ji labiau atitiktų PINO metodiką, o dėl to taip pat didėja intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlis. Naudojant naująją 2010 m. ESS ir vartojant naująją intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektorių apibrėžtį, 3 lentelėje, siekiant parodyti šių pokyčių poveikį, pateikti perskaičiuoti 2008–2010 m. duomenys.

3 lentelė.

Pagrindinių rezultatų palyginimas: 2013 m. ir 2016 m. tyrimai

Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlis	2013 m. Tyrimas (pirminė ESS versija ir intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektorių apibrėžtis)	2013 m. Tyrimas (naujoji 2010 m. ESS ir intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektorių apibrėžtis, augalo veislės teisinė apsauga)	2016 m. tyrimas
Užimtumas (tiesioginis)	25,9 %	27,6 %	27,8 %
BVP	38,6 %	42,1 %	42,3 %
Importas	88,3 %	<i>Neapskaičiuota</i>	85 %
Eksportas	90,4 %	<i>Neapskaičiuota</i>	93,2 %

Pirmame stulpelyje pateikti atlikus 2013 m. tyrimą gauti 2008–2010 m. rezultatai. Antrame stulpelyje pateikti atlikus 2013 m. tyrimą gauti to paties laikotarpio rezultatai, iš naujo apskaičiuoti atsižvelgiant į naujas nacionalinių sąskaitų apibrėžtis, su autorių teisėmis susijusią PINO metodiką ir augalo veislės teisinę apsaugą. Trečiame stulpelyje pateikti šio tyrimo rezultatai (2011–2013 m. laikotarpio), todėl juos galima tiesiogiai lyginti su antrojo stulpelio rezultatais.

Taigi, net įskaičiavus statistinius patikslinimus, akivaizdu, kad intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėlis 2011–2013 m. (2016 m. tyrimas) padidėjo, palyginti su 2008–2010 m. (2013 m. tyrimas).

Taip pat esama požymių, kad per ekonomikos krizę intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių užimtumo rodikliai buvo kur kas geresni nei bendro užimtumo rodikliai. 2008–2010 m. bendras užimtumas Europos Sąjungoje siekė 219,6 mln., o 2011–2013 m. jis sumažėjo iki 215,8 mln., t. y. 1,7 proc., o užimtumas intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose nuo 60,6 mln. sumažėjo iki 60,0 mln. arba 1 proc. Santykinai intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose užimtumas sumažėjo kur kas mažiau nei bendras užimtumas.

Kadangi intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose sukuriama 42,3 proc. ekonomikos BVP (pridėtinės vertės) ir 27,8 proc. darbo vietų, šiuose sektoriuose vieno darbuotojo sukuriama pridėtinė vertė yra didesnė nei kituose ekonomikos sektoriuose. Ekonomikos teorijoje teigiama, jog galima manyti, kad sektoriuose, kuriuose vidutinis darbuotojas sukuria didesnę pridėtinę vertę, darbuotojams mokamas didesnis darbo užmokestis nei kituose kitais aspektais lygiaverčiuose sektoriuose. Todėl įdomu panagrinėti, ar nustatant santykinį darbo užmokestį intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose į šią didesnę pridėtinę vertę atsižvelgiama.

Darbo užmokestis intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose iš tiesų yra didesnis nei sektoriuose, kuriuose šiomis teisėmis intensyviai nesinaudojama. Savaitinio darbo užmokesčio vidurkis intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose yra 776 EUR, palyginti su 530 EUR darbo užmokesčio vidurkiu sektoriuose, kuriuose šiomis teisėmis intensyviai nesinaudojama (skirtumas siekia 46 proc.). Šis darbo užmokesčio pranašumas intensyvaus naudojimosi GN teisėmis sektoriuose yra 31 proc., intensyvaus naudojimosi dizaino teisėmis sektoriuose – 38 proc., intensyvaus naudojimosi prekių ženklų teisėmis sektoriuose – 48 proc., intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektoriuose – 64 proc., o intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektoriuose – 69 proc.

4 lentelė.

Vidutinės personalo išlaidos intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose (2013 m.)

Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai	Vidutinės personalo išlaidos (EUR per savaitę)	Pranašumas (palyginti su sektoriais, kuriuose intelektinės nuosavybės teisėmis intensyviai nesinaudojama)
Intensyvaus naudojimosi prekių ženklų teisėmis sektoriai	783	48 %
Intensyvaus naudojimosi dizaino teisėmis sektoriai	732	38 %
Intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektoriai	895	69 %
Intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektoriai	871	64 %
Intensyvaus naudojimosi GN teisėmis sektoriai	692	31 %
Intensyvaus naudojimosi augalo veislės teisine apsauga sektoriai*	Nėra informacijos	Nėra informacijos
Visi intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai	776	46 %
Sektoriai, kuriuose intelektinės nuosavybės teisėmis intensyviai nesinaudojama	530	
Visi sektoriai (įtraukti į VSS**)	629	

*Neapskaičiuota, nes trūksta žemės ūkio sritys statistinių duomenų apie darbo užmokestį.

**Eurostato paskelbta verslo struktūros statistika.

Palyginti su 2010 m. padėtimi (kaip nurodyta 2013 m. tyrimo išvadoje), apskritai darbo užmokesčio pranašumas nuo 41 proc. padidėjo iki 46 proc. (darbo užmokesčio pranašumas visuose sektoriuose padidėjo dėl padidėjusio pranašumo sektoriuose, kuriuose intensyviai naudojami patentų, prekių ženklų ir dizaino teisėmis).

Taip pat nagrinėjamas intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių vaidmuo ES išorės prekyboje. Didžioji dalis ES prekybos vykdoma šiuose sektoriuose. Iš pirmo žvilgsnio šiek tiek gali stebinti tai, kad intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriams tenka tokia didelė prekybos dalis. Taip yra dėl to, kad net tuose sektoriuose, kuriuose gaminamos prekės, pavyzdžiui, energija, intelektinės nuosavybės teisėmis yra intensyviai naudojami¹⁰, kita vertus, daugelio rūšių veikla, kurią vykdančios šiomis teisėmis intensyviai nesinaudojama, taip pat yra uždara užsienio prekybai¹¹. Dėl šios priežasties 86 proc. ES importo sudaro intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose pagaminti produktai. Tačiau ES eksporto dalis, kurią lemia intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai, yra dar didesnė, t. y. 93 proc.

Visoje ES 2013 m. bendras užsienio prekybos deficitas siekė maždaug 42 mlrd. EUR arba 0,3 proc. BVP. O jos prekybos su kitomis pasaulio šalimis, vykdomos intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose, perteklius siekė 96 mlrd. EUR. Kaip nurodyta 2013 m. tyrimo išvadoje, padėtis akivaizdžiai pagerėjo, palyginti su padėtimi prieš trejus metus. 2010 m. ES užsienio prekybos deficitas intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose siekė 126 mlrd. EUR.

5 lentelėje, remiantis 2013 m. tyrimo duomenimis¹², pateikiami apibendrinti su prekyba intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose susiję duomenys.

10 Abiejuose į NACE klasifikatoriaus 06 skyrių (Žalios naftos ir gamtinių dujų gavyba) įtrauktuose sektoriuose intensyviai naudojami patentų teisėmis.

11 Pavyzdžiui, į NACE klasifikatoriaus 86 (Žmonių sveikatos priežiūros veikla) arba 96 (Kita asmenų aptarnavimo veikla) skyrius įtraukti paslaugų sektoriai. Tokiomis paslaugomis paprastai naudojami gamybos vietoje.

12 Kaip ir užimtumo ir BVP skaičiavimuose, pavienių intelektinės nuosavybės teisių skaičiai neatitinka bendro su intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriais susijusio skaičiaus, nes daugelyje sektorių intensyviai naudojami daugiau nei viena intelektinės nuosavybės teise. Tačiau tyrimo metodika užtikrinama, kad sektorių indėlis nebūtų įskaičiuotas du kartus.

5 lentelė.

ES išorės prekyba intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose (2013 m.)

	Eksportas (mln. EUR)	Importas (mln. EUR)	Grynasis eksportas (mln. EUR)
Intensyvaus naudojimosi prekių ženklų teisėmis sektoriai	1 275 472	1 261 002	14 470
Intensyvaus naudojimosi dizaino teisėmis sektoriai	945 084	701 752	243 332
Intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektoriai	1 231 966	1 157 909	74 057
Intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektoriai	119 554	102 389	17 165
Intensyvaus naudojimosi GN teisėmis sektoriai	12 923	1 335	11 588
Intensyvaus naudojimosi augalo veislės teisine apsauga sektoriai	5 065	5 369	-304
Visi intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai	1 605 516	1 509 099	96 417
Sektoriai, kuriuose intelektinės nuosavybės teisėmis intensyviai nesinaudojama	117 561	256 048	-138 487
VISA ES PREKYBA	1 723 077	1 765 147	-42 069

Pastaba. Dėl dalinių naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sutapimų su sektoriais, kuriuose intensyviai naudojami pavienėmis intelektinės nuosavybės teisėmis, susijusių skaičių suma yra didesnė už bendrą su intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriais susijusių skaičių.

Sumažėjusį ES užsienio prekybos deficitą galima paaiškinti tuo, kad 2010–2013 m. eksportas padidėjo 27 proc., o importas per tą patį laikotarpį padidėjo tik 15 proc. Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose eksportas padidėjo 30 proc., o importas – 11 proc. Intensyvaus naudojimosi dizaino teisėmis sektoriuose grynasis eksportas padidėjo daugiausia, be to, šiuose sektoriuose prekybos perteklius yra didžiausias.

Atidžiau pažvelgus į intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių veiklą ES bendrojoje rinkoje, matyti darbo pasidalijimas tarp ES valstybių narių. Tam tikrų šalių, pavyzdžiui, Austrijos, Belgijos, Danijos, Suomijos, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų ir Švedijos, vienam darbuotojui tenkantys naujai sukurtam intelektinės nuosavybės teisių rodikliai yra aukštesni už ES vidurkį. Kitų ES valstybių narių, pavyzdžiui, Vengrijos, Rumunijos, Čekijos, Slovakijos ir Airijos, intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose yra daugiau darbo vietų, esančių kitose šalyse įsteigtose įmonėse. Apskritai 20,5 proc. ES darbo vietų intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose sukuriama kitoje ES šalyje įsteigtų užsienio bendrovių filialuose. Sektoriuose, kuriuose intensyviai naudojami prekių ženklų, dizaino ir patentų teisėmis, ši dalis yra dar didesnė.

6 lentelė.

Užsienio bendrovėms priskiriama užimtumo intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriuose dalis 2011–2013 m., ES vidurkis

Intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai	ES dalis	Ne ES dalis	Bendra užsienio dalis
Intensyvaus naudojimosi prekių ženklų teisėmis sektoriai	11,6 %	8,9 %	20,5 %
Intensyvaus naudojimosi dizaino teisėmis sektoriai	13,2 %	9,4 %	22,7 %
Intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektoriai	14,4 %	11,5 %	25,8 %
Visi intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriai	11,8 %	8,7 %	20,5 %

Pastaba. Užsienio bendrovė – tai bendrovė, kurios būstinė yra kitoje šalyje.

Galiausiai patentų duomenys yra naudojami sektoriams, aktyviai dalyvaujantiems kuriant klimato kaitos švelninimo technologijas, kurios yra ypač svarbios ES ekonomikai, nustatyti. Apskritai 5,9 proc. visų nagrinėtų Europos patentų 2004–2008 m. buvo susiję su klimato kaitos švelninimo technologijomis. Iki 2013 m. ši dalis padidėjo iki daugiau nei 9 proc. Sektoriuose, kurie aktyviai dalyvauja kuriant klimato kaitos švelninimo technologijas, sukuriama 1,2 proc. užimtumo ir 2,1 proc. ES ekonomikos našumo. Šių sektorių veiklos rezultatai 2008–2010 m. (2013 m. tyrimas) ir 2011–2013 m. (2016 m. tyrimas) buvo kur kas geresni nei bendri Europos sektorių ekonominės veiklos rezultatai. 2011–2013 m. sektorių, kurie aktyviai dalyvauja kuriant klimato kaitos švelninimo technologijas, BVP indėlis padidėjo, o užimtumas sumažėjo nedaug. Šios grupės sektoriai taip pat svarbūs ES išorės prekyboje. 2013 m. jie pasiekė didelį ES prekybos perteklių – daugiau kaip 102 mlrd. EUR. Šie skaičiai yra su intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektoriais susijusių duomenų poaibis, todėl jie jau įtraukti į bendrus ankstesnėse lentelėse pateiktus duomenis.

Metodika ir duomenys

Pagrindiniai šio tyrimo metodai yra tokie pat kaip 2013 m. atlikto tyrimo. Vis dėlto, siekiant užtikrinti šios ataskaitos išbaigtumą, didelė jos dalis, būtent 5 skyrius ir 11 priedėlis, skirti tyrimo metodikai aprašyti, ir tai daroma dėl dviejų pagrindinių priežasčių:

- 1) kadangi nagrinėti didelį 28 valstybių narių pateiktų duomenų kiekį iš kelių didelių duomenų bazių yra sudėtinga, reikėjo sukurti naujovišką ir pažangią duomenų lyginimo metodiką;
- 2) siekiant skaidrumo buvo svarbu kuo išsamiau aprašyti taikomus metodus.

Kitas skiriamasis šio tyrimo požymis yra įvairios duomenų bazės ir kiti duomenų šaltiniai, kurie buvo naudojami siekiant nustatyti, kuriuose sektoriuose intensyviai naudojamosi intelektinės nuosavybės teisėmis, ir įvertinti jų indėlį į užimtumą, BVP ir kitus ekonominius rodiklius. Išsamus sąrašas pateiktas 4 skyriuje.

Be to, prireikus buvo naudojamos trečiųjų šalių pateiktas su konkrečiais sektoriais susijusiais duomenimis, visų pirma siekiant įvertinti prekybą GN produktais.

Siekiant nustatyti, kuriuose sektoriuose intensyviai naudojamosi intelektinės nuosavybės teisėmis, EUIPO, EPT ir BAVT registro duomenų bazės buvo lyginamos su komercine duomenų baze ORBIS¹³. Palyginamojoje duomenų bazėje pateikiami duomenys apie maždaug 240 000 įmonių, įskaitant ES prekių ženklų skaičių,

13 ORBIS yra įmonės „Bureau van Dijk“ sudaryta Europos įmonių finansinės informacijos duomenų bazė, pildoma įvairių šalių įmonių registrams ar panašioms archyvams įmonių pateiktas duomenimis. Šioje duomenų bazėje pateikiami duomenys apie visas įmones, nesvarbu, ar jos įtrauktos į vertybinių popierių biržos sąrašus, ar ne (kaip paprastai būtų MVĮ atveju).

duomenis apie kiekvienos įmonės paraiškas dėl registruotojo Bendrijos dizaino, patentų ir augalų veislių teisinės apsaugos Bendrijoje, kuri vėliau buvo užtikrinta, ir su sektorių klasifikacija bei įvairiais finansiniais ir ekonominiais kiekvienos įmonės kintamaisiais rodikliais susijusia informacija, kuria remiantis pateikiamas duomenų, naudotinių ateityje atliekant išsamesnius tyrimus, rinkinys.

Naudojantis šia duomenų baze kiekviename sektoriuje apskaičiuotas vienam darbuotojui tenkantis prekių ženklų, dizaino, patentų ir augalų veislių, kurioms suteikta teisinė apsauga, skaičius; sektoriai, kuriuose šis skaičius viršijo vidurkį, buvo laikomi intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektoriais. Šis skaičiavimas atliktas ES lygmeniu – į duomenų bazėje esančias nacionalines įmonių paraiškas neatsižvelgta. Šis metodas, kurį taikyti iš dalies buvo būtina dėl duomenų apribojimų, yra grindžiamas prielaida, kad sektorius, apibrėžiamas kaip intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorius dėl jame užregistruojamų ES lygmens intelektinės nuosavybės teisių, tokiu taip pat būtų laikomas ir tuo atveju, jei būtų atsižvelgiama ir į nacionalinio lygmens intelektinės nuosavybės teises, tenkančias vienam darbuotojui¹⁴.

Pagrindinė šios metodikos prielaida yra ta, kad sektoriaus atitikties intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių kriterijams lygis yra esminė to sektoriaus savybė, nesvarbu, kur jis yra¹⁵. Vertinant kiekvieno sektoriaus indėlį į ekonomiką buvo atsižvelgiama į konkrečiuose sektoriuose sukuriamas darbo vietas ir BVP kiekvienos valstybės narės bei ES atžvilgiu, o ne į pagrindinių intelektinės nuosavybės teisių kilmę.

Pavyzdžiui, jei A šalyje įsteigta automobilių įmonė pastato surinkimo gamyklą B šalyje, šioje gamykloje sukuriama darbo vietomis ir pridėtine verte prisidedama prie B šalies ekonomikos. Todėl remiantis vien šalies lygmens intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių indėliu negalima daryti išvadų, susijusių su tam tikros šalies novatoriškumu. Pagal anksčiau pateiktą pavyzdį B šalies intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektorių indėlis yra didesnis dėl priimtų sprendimų parenkant transporto priemonių gamybos vietą, tačiau pagrindiniai moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra galėjo būti vykdomi A šalyje arba visai kitoje šalyje.

Kad šis klausimas būtų aiškesnis, 8 skyriuje nurodytos į duomenų bazę, kuria remtasi atliekant šį tyrimą, įtrauktų patentų, prekių ženklų, dizaino ir augalo veislės teisinės apsaugos kilmės šalys ir pateikiami statistiniai duomenys apie kiekvienos valstybės narės intensyvaus naudojimosi patentų teisėmis sektorių darbo vietas, sukuriamas kitose valstybėse narėse arba už ES ribų įsteigtose įmonėse.

Nagrinėjant intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektorius šiame tyrime PINO metodika buvo taikoma visapusiškiau, nei atliekant 2013 m. tyrimą. Kad tyrimo rezultatus būtų galima palyginti su ankstesnio tyrimo rezultatais, kuriuos paskelbė JAV patentų ir prekių ženklų tarnyba (USPTO), atliekant 2013 m. tyrimą buvo nagrinėjama tik sektorių, kuriuos PINO laiko intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektoriais, grupė (visais PINO metodais grindžiami rezultatai pateikti priede). O atliekant šį tyrimą PINO klasifikacija taikoma visapusiškiau, kad būtų įtraukti ne tik sektoriai, kuriuos PINO laiko pagrindiniais intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektoriais, bet ir keli „iš dalies specializuoti“ sektoriai, t. y. tie, kurių ne mažiau kaip 20 proc. pridėtinės vertės galima sieti su veikla, susijusia su autorių teisėmis¹⁶. Grynasis rezultatas yra toks: intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektorių padaugėjo 46 (atliekant 2013 m. tyrimą jų buvo 33, o šiame tyrime – 79), o bendras intensyvaus naudojimosi intelektinės nuosavybės teisėmis sektorių skaičius padidėjo 21 (atliekant ankstesnį tyrimą jų buvo 321, o šiame tyrime – 342). Nagrinėjant intensyvaus naudojimosi autorių teisėmis sektorius taikyti metodai išsamiai paaiškinti 5.6 skirsnyje.

Be to, atsižvelgiant į konkretų GN teisių ir augalo veislės teisinės apsaugos pobūdį ir į tai, kad nėra suskirstytų Europos lygmens statistinių duomenų, šių dviejų rūšių intelektinės nuosavybės teisės turėjo būti nagrinėjamos taikant specialius metodus, kurie aprašyti atitinkamai 5.7 ir 5.8 skirsniuose.

14 Šios prielaidos neatsisakyta, kad rezultatai būtų palyginami su 2013 m. tyrimo rezultatais. Tačiau, siekiant išsiaiškinti, ar įtraukus nacionalinio lygmens teises būtų gaunami skirtingi rezultatai, būsimuose tyrimuose galėtų būti nagrinėjamas su nacionalinio ir ES lygmens teisėmis susijęs klausimas.

15 GN teisėms taikoma išimtis, nes jos nagrinėjamos pagal šalis.

16 Bendra šiuose sektoriuose sukuriama pridėtinė vertė yra patikslinta taikant PINO koeficientus, kad nebūtų įtraukta su autorių teisėmis nesusijusi veikla.

www.epo.org/ip-intensive-industries
www.euipo.europa.eu/ipcontribution

www.epo.org
www.euipo.europa.eu

